
**РОЗДІЛ 6. ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ЯК ОСНОВА
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ**

УДК 332.01 (477)

Вовк М.В.,*к.е.н., доцент**Львівського національного університету ветеринарної медицини та
біотехнологій імені С. З. Гжицького,***Франчук І.Б.,***к.е.н., доцент**Львівського національного університету ветеринарної медицини та
біотехнологій імені С. З. Гжицького,**м. Львів***СТРАТЕГІЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ**

У статті висвітлено перспективи соціального і економічного розвитку України крізь призму загальнонаціональної стратегії. Встановлено пріоритети розвитку, основні напрями і завдання. Проаналізовано найважливіші стратегічні цілі, які сприятимуть якісному перетворенню національної соціально-економічної системи. Досліджено головні передумови реалізації стратегії, та основні вектори руху.

Ключові слова: *концепція, стратегія, національна стратегія, розвиток, сталий розвиток, внутрішні і зовнішні фактори, державне управління.*

Актуальність теми. Нові тенденції у світовій системі господарювання, пов'язані з її глобалізацією, поглибленням нерівності між розвинутими країнами і рештою світу, пере структуризацією світової економіки, яка визначатиметься зміцненням нових центрів сили і зміною інститутів світового економічного порядку, зростанням дефіциту енергоресурсів і, відповідно, їхньої вартості, підвищенням ролі інфраструктурних факторів у соціально-економічному розвитку, дедалі більш жорсткими умовами міжнаціональної конкуренції, яка охоплює не тільки товарні ринки, а й ринки капіталів, технологій і робочої сили, формують досить несприятливе середовище з огляду на економічні перспективи України. У таких умовах відсутність чіткої довгострокової стратегії розвитку призведе до втрати конкурентних переваг, істотного уповільнення темпів росту ВВП при одночасному зростанні внутрішніх цін в Україні.

Виклад основного матеріалу. Розвиток економіки, щоб бути ефективним, має бути плановим. Таким чином розробляються стратегії економічного розвитку. Однак стратегію не тільки потрібно розробити, але й її виконувати. Стратегія економічного розвитку, розроблена крізь призму соціальних потреб, буде найуспішнішою і за умов її реалізації виведе країну на найвищі світові рейтинги за економічними і соціальними показниками [1, с. 212].

Необхідність розробки та впровадження нових та ефективних механізмів інтеграції України у світову спільноту передусім пов'язується із осмисленням геополітичної стратегії розвитку держави в умовах глобалізації, а головне – із відповіддю на питання, як має розвиватись наша держава та яка її роль у сучасних глобалізаційних процесах. Інтегрування України в Європейський Союз потребує вироблення і реалізації такої моделі державного управління та господарювання, яка б відповідала принципам політики Європейського Союзу, сприяла становленню нових форм співпраці як в середині країни, так і за її межами. Метою державної регіональної політики як складової стратегії економічного та соціального розвитку України є створення умов для динамічного, збалансованого розвитку територій, усунення основних регіональних диспропорцій. Це має стати ключовим аспектом формування концепції загальнодержавного стратегічного розвитку.

Метою стратегічного аналізу є змістовний і більш-менш формальний опис об'єкта дослідження, виявлення особливостей, тенденцій, можливих і неможливих напрямів його розвитку. Результатом стратегічного аналізу стає системна модель об'єкта та його оточення [4, с. 59].

Місце і роль Національної стратегії розвитку має стати частиною нової системи управління країною та основою її розвитку. Сталий розвиток України містить в собі головним чином два типи розвитку: економічний і соціальний, кожен з яких передбачає досягнення певної мети, надзвичайно важливої для суспільства. Досягнення будь-якої з цих цілей призводить до полегшення досягнення іншої, адже в системі всі елементи взаємопов'язані. Соціальний розвиток є такий же важливий, як і економічний, тому неможливо досягнути найвищих економічних показників, не покращуючи соціальних умов. Тому важливо насамперед розробити стратегію економічного розвитку країни крізь призму соціальних потреб [1]. Концепція національного розвитку, в тому числі реалізація індивідуальних регіональних стратегій, зображена на рис. 1.

Національна стратегія розвитку заснована на сценарії сталого розвитку. Виконання стратегії залежатиме від багатьох факторів, як внутрішніх, так і зовнішніх, які можуть вплинути на доступність фінансових ресурсів для її виконання. До внутрішніх факторів можна віднести: політичну стабільність, соціальну ситуацію, законодавчо-нормативну базу, реформування економіки, інфляційні процеси в державі, інвестиційний клімат, характер зовнішньоекономічних відносин.

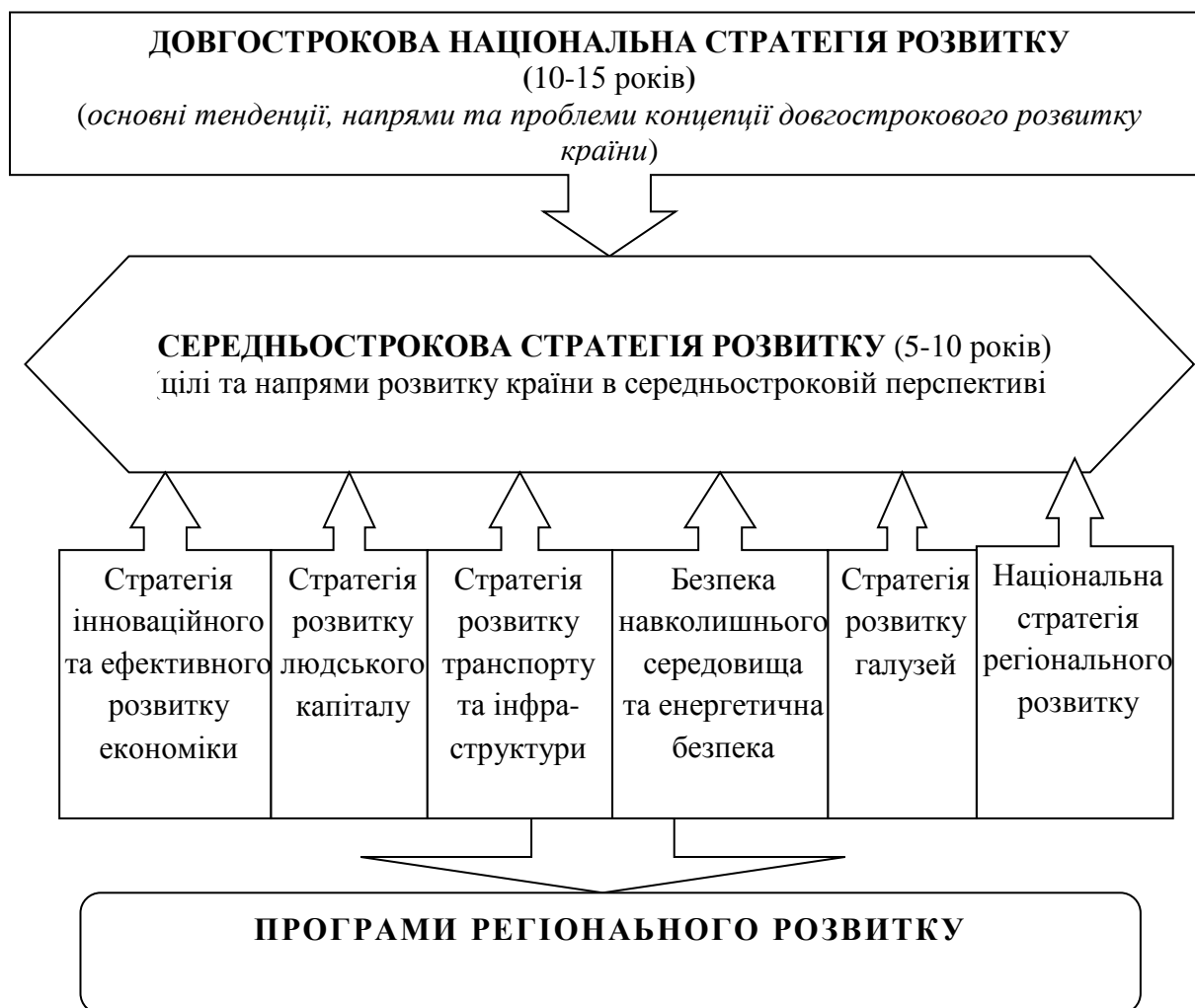

Рис. 1. Концепція стратегії національного розвитку

До зовнішніх факторів ми відносимо: транснаціональну політику, розвиток подій в світовій економіці, а особливо в Єврозоні, загрозливе наростання дефіцитів усіх видів ресурсів та боротьби за контроль над ними, різке посилення боротьби за ринки збуту продукції та сфери життєвого простору, демографічні загрози, наростання домінування ТНК та інші. Також у світі наростають глобальні ризики, невизначеність майбутнього та глобальна нестабільність розвитку економіки та фінансів, які впливають на формування стратегії та векторність розвитку нашої держави. Основною проблемою для України сьогодні є запропонувати такий геостратегічний проект її розвитку, який би дозволив їй зайняти достойне місце у світових глобальних процесах і репозиціонувати її геополітичний статус, аби він змінив ставлення до України в цілому з боку світової спільноти [5].

Досвід світової фінансово-економічної кризи, що вибухнула в 2008 році і найбільше вплинула в основному на економіку розвинутих країн, в тому числі країн ЄС, показав, що через надмірну відкритість і незахищеність економік окремих країни, зростаючу взаємозалежність

між ними, виникають неконтрольовані явища і процеси, які істотним чином можуть призвести до необхідності перевірки планів розвитку.

Довгострокова національна концепція розвитку встановлює стратегічні пріоритети та напрями, які необхідні в середовищі для прискорення процесів розвитку. Середньострокова стратегія визначає дії, спрямовані на видалення бар'єрів, розробку подолання конкретних «вузьких місць» і слабкостей української економіки, розкриваються напрями подолання економічної кризи, з особливим наголосом на соціально – економічний потенціал. Вона опирається на фактори, що дозволяють реалізацію стратегічних цілей. Також показана послідовність процесів розвитку в різних областях і їх взаємодія.

У свою чергу, затримка в здійсненні діяльності в одній області, може перешкоджати досягненню цілей, переслідуваних в інших пов'язаних з нею стратегічних напрямках .

Розробка національної концепції розвитку стосується не тільки області державного управління, але вона об'єднує навколо себе стратегічні цілі усіх громадських організацій, які беруть участь у процесах розвитку і можуть допомогти, як на центральному та регіональному рівнях. Стратегія вказує на необхідність реформ, які зменшують або усувають бар'єри на шляху соціально-економічного розвитку, орієнтовний графік їх реалізації та фінансування.

Основоположним довгостроковим документом, на базі якого формуються пріоритети Державної стратегії регіонального розвитку, є Стратегія економічного і соціального розвитку України «Шляхом європейської інтеграції» на 2004-2015 роки, яка виходить з прагнення держави у середньо терміновій перспективі набути асоційованого членства в ЄС, а у довготерміновій – стати повноправним членом співтовариства. Така спрямованість передбачає розробку стратегії регіонального розвитку з урахуванням процесів регіоналізації на європейському континенті, в основі яких – зміцнення акценту від традиційної централізованої регіональної політики до інтегрованого підходу щодо застосування потенціалу регіонів, що потребує стимулюючих розвиток державних інструментів та активних регіональних і місцевих ініціатив. Водночас треба враховувати і таку принципову позицію – фундаментом регіонального розвитку має стати самостійність регіонів щодо визначення цілей свого розвитку та можливості фінансування заходів для їхньої реалізації передусім за рахунок власних джерел та залучених інвестицій. Йдеться про те, основою політики економічного зростання на регіональному рівні повинно стати раціональне використання трудового потенціалу та виробничих ресурсів, максимальне сприяння розвитку малого та середнього бізнесу, забезпечення раціонального використання навколишнього середовища. Загалом, державна регіональна політика має стати органічною складовою національної стратегії соціально-

економічного розвитку України, тісно пов'язуватися із здійсненням адміністративної реформи та впорядкуванням адміністративно-територіального устрою. Забезпечення рівних можливостей і умов соціального та економічного розвитку територій є однією з головних цілей державної регіональної політики [2, с. 102].

Стратегія звертає увагу на територіальний вимір виконаних дій, зміцнення та більш ефективного використання регіональних потенціалів, тому бачить важливість місцевих органів влади та інших зацікавлених сторін в прискоренні розвитку регіонів і країни. У стратегії має бути акцент зроблений в основному на зміцненні потенціалів розвитку регіонів, які в майбутньому будуть забезпечувати довгостроковий загальнодержавний розвиток.

Національна стратегія сталого розвитку «Україна-2020» є частиною нової системи управління розвитком держави, основи якої були закладені 12 січня 2015 року Указом Президента України. Це документ, який визначає напрямки та пріоритети розвитку України на період до 2020 року. Розробка стратегії розпочалася у липні 2014 із запрошення громадськості надавати свої пропозиції щодо бачення розвитку країни.

В підготовці документу взяли участь команда Адміністрації Президента, Виконавчий комітет Реформ, Фонд «Відродження», Європейський Банк Реконструкції та Розвитку, Національний Університет «Києво-Могилянська академія», Київська школа економіки, Vox Ukraine, Громадянська платформа «Нова Країна», Ініціатива «Реанімаційний Пакет Реформ», учасники відбору до Національної Ради Реформ, українські та міжнародні незалежні експерти.

З 25 вересня року до 17 жовтня 2014 року відбувалося широке обговорення плану розвитку країни «Стратегія – 2020», презентованого главою держави 25 вересня. Кожен охочий міг долучитися до її формування, проголосувати за її положення, внести пропозиції, заповнивши електронну форму на сайті reforms.in.ua.

24 грудня 2014 року на своєму першому засіданні Стратегію схвалила Національна рада реформ, яка є спеціальним консультативно-дорадчим органом при Президентові України з питань стратегічного планування, узгодження позицій щодо впровадження в Україні єдиної державної політики реформ та їх реалізації. Голова Національної ради реформ – Президент України Петро Порошенко. Заступник голови – голова Адміністрації Президента Борис Ложкін. Секретар – заступник голови Адміністрації Президента Дмитро Шимків.

Згідно з Указом Президента, Кабінет Міністрів України має щороку до 15 лютого затверджувати план дій щодо реалізації положень Стратегії та щоквартально інформувати про стан виконання плану дій щодо реалізації положень Стратегії.

Головною передумовою реалізації Стратегії є суспільний договір між владою, бізнесом та громадянським суспільством, де кожна сторона має

свою зону відповідальності.

«Стратегія-2020» складається з чотирьох векторів руху: сталий розвиток країни; безпека держави, бізнесу та громадян; відповідальність і соціальна справедливість; гордість за Україну в Європі та світі. Метою реформ визначено досягнення європейських стандартів життя та гідного місця Україні в світі. «Стратегія–2020» включає в себе 62 реформи. З них пріоритетними визначені 8 реформ та 2 програми. Визначено 25 ключових показників успішності розвитку країни. Як першочергові визначені реформа системи національної безпеки і оборони, оновлення влади та антикорупційна реформа, судова реформа та реформа правоохоронної системи, децентралізація та реформа державного управління, дерегуляція та розвиток підприємництва, реформа системи охорони здоров'я і податкова реформа.

Серед пріоритетів стратегії також реалізація двох програм – енергонезалежності та популяризації України у світі, а також просування інтересів держави у світовому інформаційному просторі.

Нова стратегія розвитку повинна спиратися на зміцнений фундамент ринкової економіки, яка в Україні характеризується такими ознаками:

- певною рівновагою між пропозицією та попитом на товари і послуги за допомогою цінових механізмів;
 - насиченням ринків товарами різної якості, які задовольняють платоспроможний попит населення;
 - функціонуванням валютного і фінансового ринків;
 - зменшенням залежності вітчизняної економіки від імпорту енергоносіїв, сировини, матеріалів, комплектуючих виробів;
 - збільшенням експорту, що є свідченням відкритості економіки;
 - розвитком ринково орієнтованого інституційного середовища
- [3, с. 70].

Висновки. Кожен розвиток потрібно планувати, особливо коли йдеться про соціальний розвиток, який є запорукою успіху економіки держави. Щоб розробити ефективну стратегію економічного розвитку держави, необхідно провести комплексний аналіз середовища. Необхідне поєднання стратегічного аналізу з економічним та соціальним аналізом, результатом яких стане найбільш адаптована система стратегічного розвитку держави.

Список використаних джерел

1. Костюк І.В. Поняття стратегії економічного розвитку країни: соціальний вимір / І.В. // Наук. вісник НЛТУ України. – Вип. 24.10. – 2014.
2. Регіони України: інституційно-правове забезпечення. Моногр./ За ред. З.С. Варналія. – К.: Знання України, 2004. – 468 с.
3. Швайка Л.А. Державне регулювання економіки : навч. посібн. / Л.А. Швайка. – К. : Вид-во «Знання», 2006. – 435 с.

4. Шершньова З.Є. Стратегічне управління : підручник / З.Є. Шершньова. – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.]. – К. : Вид-во КНЕУ, 2004. – 699 с.
5. Режим доступу: <http://www.vidkryti-ochi.org.ua/2013/06/blog-post.html>.

Summary. In the article the prospects for social and economic development of Ukraine through the prism of national strategy. Is set development priorities, main directions and objectives. Analyzes key strategic objectives that will contribute to the qualitative transformation of the national socio-economic system. Studied the main preconditions implementation of the strategy and the main vectors of movement.

Key words: concept, strategy, national strategy development, sustainable development, internal and external factors governance.

УДК 330.341.1

Вовченко О.В.,
аспірант

ДУ «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу
та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України»,
м. Київ

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ПРОМИСЛОВОСТІ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА НАЦІОНАЛЬНУ БЕЗПЕКУ ДЕРЖАВИ

Стаття присвячена дослідженню особливостей здійснення інноваційної діяльності в контексті забезпечення національної безпеки. Визначено, що забезпечення національної безпеки повинно відбуватися шляхом відповідної державної економічної політики, зосередженої на розвитку науки, технологій та освіти.

Ключові слова: інноваційна діяльність, національна безпека, промислове підприємство, конкурентоспроможність економіки, національна інноваційна система.

Актуальність теми. Сучасними тенденціями в країнах з трансформаційною економікою є зростання уваги до інноваційної моделі розвитку. Проте недостатньо вивченими аспектами залишаються механізми її комплексного формування для забезпечення економічних змін в умовах ринкових перетворень [1, с. 7].

Виклад основного матеріалу. З огляду на економічні трансформації у світовому масштабі, формується думка, що суспільство перебуває на тому етапі свого розвитку, коли проблеми вирішують переважно шляхом швидкої розробки та запровадження у виробництво нових технологічних і організаційних ідей, нової техніки, тобто інновацій. Для України рівень